

TECHNICKÁ UNIVERZITA V KOŠICIACH
FAKULTA UMENÍ

Make-up ako identita muža

Bakalárska práca

2023

Sára Eperješiová

TECHNICKÁ UNIVERZITA V KOŠICIACH
FAKULTA UMENÍ

Make-up ako identita muža

Bakalárska práca

Študijný program: Voľné výtvarné umenie
Študijný odbor: 2.2.1 Výtvarné umenie
Školiace pracovisko: Katedra výtvarných umení a intermédií (KVUaI)
Školiteľ: MgA. Mgr. Lenka Jakubčáková, PhD.
Konzultant: doc. Mgr. Art. Richard Kitta, ArtD.

2023 Košice

Sára Eperješiová

Abstrakt v SJ

Cieľom bakalárskej práce je preskúmať, aké historické, ale aj súčasné významy v sebe ukrýva mužské líčenie, resp. maľba na mužskú tvár a aký vplyv má na identitu a poslanie muža v spoločnosti či komunite. Práca sa zaoberá typológiou, funkciami a analýzou rôznych techník a trendov v oblasti mužského make-upu dnes i kedysi. Taktiež sa venuje využitiu takéhoto make-upu vo výtvarnom umení, ako aj reakciám okolia a postojom k mužom, ktorí sa rozhodnú využívať make-up ako súčasť svojho osobného štýlu, duchovnej identity či spoločenského postavenia.

Kľúčové slova v SJ

Make-up, líčenie, identita, maskulinita, gender, queer art

Abstrakt v AJ

The aim of the bachelor's thesis is to explore the historical and contemporary meanings embedded in male cosmetics, specifically face painting, and the influence it has on the identity and role of men in society or within a community. The thesis examines the typology, functions, and analysis of various techniques and trends in male makeup both past and present. It also delves into the utilization of such makeup in visual arts, as well as the reactions and attitudes of society towards men who choose to incorporate makeup as part of their personal style, spiritual identity, or social status.

Kľúčové slova v AJ

Make-up, identity, masculinity, gender, queer art

71222

TECHNICKÁ UNIVERZITA V KOŠICIACH
FAKULTA UMENÍ

Katedra výtvarných umení a intermédií

ZADANIE
BAKALÁRSKEJ PRÁCE

Študijný odbor: **Umenie**
Študijný program: **Voľné výtvarné umenie**

Názov práce:

Make-up ako identita muža.
Make-up as a man's identity.

Študent: **Sára Eperješiová**
Školiteľ: **Mgr. Lenka Jakubčáková, PhD.**
Školiace pracovisko: **Katedra výtvarných umení a intermédií**
Konzultant práce: **doc. Mgr. art. Ing. Richard Kitta, ArtD.**
Pracovisko konzultanta: **Katedra výtvarných umení a intermédií**

Pokyny na vypracovanie bakalárskej práce:

Rešerš teoretických a umeleckých zdrojov, zorientovanie sa v problematike, hľadanie kontextov.

Osnova, kategorizácia, koncept, zadelenie do kapitol.

Teoretický výskum a jeho formulovanie - do konca januára 2023.

Praktický umelecký výskum a explikácia - priebežne v podobe skíc, makiet, textov a iných materiálov - do konca marca 2023.

Finálny výber a návrh inštalácie/prezentácie diela: do konca apríla 2023.

Samotná realizácia diela vo výstavnom priestore: máj 2023

Jazyk, v ktorom sa práca vypracuje: slovenský

Termín pre odovzdanie práce: 12.05.2023

Dátum zadania bakalárskej práce: 31.10.2022

prof. Ing. Tibor Uhrin, ArtD.
dekan fakulty

Čestné vyhlásenie

Vyhlasujem, že som celú bakalársku prácu vypracovala samostatne s použitím uvedenej odbornej literatúry.

Košice, 22. mája 2023

A handwritten signature in blue ink, consisting of a stylized, cursive script.

.....
vlastnoručný podpis

PodĎakovanie

Predovšetkým sa chcem poĎakovať školiteľke MgA. Mgr. Lenke Jakubčákovej, PhD. za čas, ktorý mi venovala pri zodpovedaní všetkých mojich otázok spojených s bakalárskou prácou, za jej odborné vedenie, pripomienky, návrhy a trpezlivosť. A takisto patrí vĎaka mojej rodine a priateľom za ich neustálu morálnu podporu.

Obsah

Zoznam obrázkov	8
Úvod	9
1. História mužského líčenia.....	10
1.1. Vývoj a kultúrna symbolika	10
1.2. Vojnový náter mužov staroveku a stredoveku.....	16
1.3. Maľba na tvár v afrických kultúrach.....	18
1.4. Tradičný make-up v čínskom divadle	19
1.4.1. Pekingská opera	19
1.4.2. Divadlo Kabuki.....	20
2. Make-up a umenie	23
2.1. Andy Warhol.....	23
2.2. Leigh Bowery	25
2.3. Identita a gender z pohľadu mužov	26
2.4. Identita a gender z pohľadu žien (Cahun, Wearing a Želibska).....	27
2.5. Podoby queer artu na Slovensku (Ďurina)	29
3. Vlastná tvorba	30
3.1. Praktická časť	31
Záver.....	34
Zoznam použitej literatúry	35

Zoznam obrázkov

<i>Obrázok 1 - 3D vizualizácia Tutanchamónovej tváre</i>	10
<i>Obrázok 2 - líčenie v staroveku</i>	11
<i>Obrázok 3 - Portrét Konrada Detlefa von Dehna, 1724, Nicolas de Largillière.</i>	11
<i>Obrázok 4 - Philip Dawe, Pantheon Macaroni, vytlačené pre Johna Bowlesa, 1773</i>	12
<i>Obrázok 5 - Clark Gable</i>	13
<i>Obrázok 6 - zákulisie drag show v klube Crazy Horse v New Yorku 1967.</i>	13
<i>Obrázok 7 - David Bowie / Ziggy Stardust, Circa 1973</i>	14
<i>Obrázok 8 - Tre Cool, Billie Joe Armstrong a Mike Dirnt Green Day</i>	15
<i>Obrázok 9 - youtuber Jeffree star</i>	15
<i>Obrázok 10 - Detail Wakesasse, indián Muskwakí, Karl Bodmer - 1833</i>	16
<i>Obrázok 11 - Rýchly tanečník, bojovník, George Catlin, Iowa, 1844</i>	17
<i>Obrázok 12 - muž z kmeňa Karo, Omo Valley, Ethiopia</i>	18
<i>Obrázok 13 - muži z kmeňa Karo, Omo Valley, Ethiopia</i>	18
<i>Obrázok 14 - herec Si Xianwei, mejkap inšpirovaný zvieratami čínskeho horoskopu</i>	19
<i>Obrázok 15 - Shanghai Peking Opera - príbeh o láske a samovražde, premiéra v New Yorku</i>	20
<i>Obrázok 16 - herec divadla Kabuki, Japonsko</i>	21
<i>Obrázok 17 - vizuál mejkapu Kumadori, Masamitsu Ota 1892-1975, drevotlač</i>	22
<i>Obrázok 18 - Kabuki herec v kimone zdobený vzormi draka v zlatej farbe, Yoshitaki Utagawa 1841-1899, drevotlač</i>	22
<i>Obrázok 19 - Andy Warhol, "Ladies and Gentlemen (Iris, E.M., Broadway and Kim)", 1974, polaroid</i>	23
<i>Obrázok 20 - séria autoportrétov, "Self-Portrait in Drag", Andy Warhol 1981, polaroid</i>	24
<i>Obrázok 21 - Portrét Leigha Boweryho 3, Werner Pawlok, 1988</i>	25
<i>Obrázok 22 - video od Charlesa Atlasa, Teach, 1992-98</i>	26
<i>Obrázok 23 - Claude Cahun, 1927</i>	27
<i>Obrázok 24 - Gillian Wearing, masky zo série fotografií "Wearing Masks"</i>	28
<i>Obrázok 25 - Captain, Self Portrait With Ivan, Jan Durina, 2016</i>	29
<i>Obrázok 26 - Toxic Masculinity, Sara Eperješiová, 2020</i>	31
<i>Obrázok 27 – Martin, návrh vizuálneho riešenia</i>	32
<i>Obrázok 28 – Oliver, návrh vizuálneho riešenia</i>	33

Úvod

Cieľom bakalárskej práce je preskúmať, aké historické, ale aj súčasné významy v sebe ukrýva mužské líčenie, resp. maľba na mužskú tvár a aký vplyv má na identitu a poslanie muža v spoločnosti či komunite. Práca sa zaoberá typológiou, funkciami a analýzou rôznych techník a trendov v oblasti mužského make-upu dnes i kedysi. Taktiež sa venuje využitiu takéhoto make-upu vo výtvarnom umení, ako aj reakciám okolia a postojom k mužom, ktorí sa rozhodnú využívať make-up ako súčasť svojho osobného štýlu, duchovnej identity či spoločenského postavenia.

Verím, že moje výsledky a závery prinesú nové poznatky a prispôbia sa diskusii o porozumení a využití mužského make-upu pre osobné, spoločenské či umelecké vyjadrenie. Som nadšená, že mám príležitosť prispieť k rozširovaniu diskusie o rovnosti a rozmanitosti v oblasti krásy a sebvýjadrovania. Moja práca môže mať potenciál posilniť sebavedomie mužov, ktorí sa rozhodnú vyjadriť sa prostredníctvom make-upu.

V teoretickej časti práce sa venujem historickému prierezu mužského líčenia od staroveku, cez stredovek až po súčasnosť. Ďalej sa venujem súvislostiam medzi make-upom a rôznymi druhmi umenia.

Výsledkom praktickej časti bakalárskej práce je súbor nalíčených sadrových odliatkov mužských tvárí a séria fotografií .

1. História mužského líčenia

1.1. Vývoj a kultúrna symbolika

Make-up, ako ho poznáme, je často spájaný so ženskosťou. No mužmi používaná kozmetika, ktorá sa často mylne považuje len za dekoratívnu, má v histórii patrične zdokumentované miesto. História pánskeho líčenia siaha až do dávnych civilizácií, ako sú staroveký Egypt, Grécko, Rím a Čína. V týchto kultúrach bola kozmetika a make-up používaný ako symbol bohatstva, spoločenského postavenia a krásy. Prvky, ktoré by sme dnes považovali za make-up, sa prvýkrát objavujú v staroegyptskej kultúre. Muži (rovnako ako aj ženy) si lemovali oči čiernym pigmentom nazývaným kohl, na báze olova. Ten im okrem estetického zisku slúžil aj na praktické, liečebné, či duchovné účely. Používali sa rôzne farby a pigmenty, s prímiesami ako je zvierací tuk či živica, napríklad zelený pigment malachit na oči či kyselina boritá a červený oker na pery. (Krucovčín, 2014)

Obrázok 1 - 3D vizualizácia Tutanchamónovej tváre

Zdroj: <https://infashuationdotnet.wordpress.com/2012/12/07/mens-makeup/>

V antickom Grécku a Ríme bolo líčenie považované za symbol prosperity a muži používali make-up ako súčasť svojho denného rituálu. Napríklad, používanie rúžu na pery bolo v starovekom Ríme bežné u mužov z vyšších vrstiev spoločnosti. Tento make-up bol vytvorený z pigmentov rastlín a hmyzu. Jedným z bežných spôsobov bolo aj natieranie pokožky hlavy, ktoré malo pomáhať maskovať prípadné plešiny.

Obrázok 2 - líčenie v staroveku

Zdroj: <https://www.quora.com/What-is-the-process-in-making-make-up-and-paint-in-ancient-Egypt>

V období renesancie počas vlády kráľovnej Alžbety I. bolo líčenie medzi mužmi veľmi populárne. Pre takzvanú alžbetínsku éru bola typická snehobiela pokožka a vzhľad veľmi matnej, púdrovej pleti inšpirovaný samotnou kráľovnou. Muži z kráľovského dvora si dokresľovali znamienka krásy, a nosili púdrom pokrytú tvár na znak bohatstva, inteligencie a moci. Kozmetika v tomto období bola zároveň veľmi nebezpečná kvôli prítomnosti olova vo väčšine produktov. V mnohých prípadoch jej používanie viedlo k predčasnej smrti. (Laughran, 2013)

Obrázok 3 - Portrét Konrada Detlefa von Dehna, 1724, Nicolas de Largillière.

Zdroj: <https://my18thcenturysource.tumblr.com/post/185524841407/i-have-just-changed-the-format-of-the-hairstyle>

Obrázok 4 - Philip Dawe, *Pantheon Macaroni*, vytlačené pre Johna Bowlesa, 1773

Zdroj: <https://18centurybodies.word-press.com/2013/06/05/-male-make-up-in-eighteenth-century-england>

V 19. storočí počas vlády Viktórie I. bola kozmetika všeobecne považovaná za nevhodnú a jej používanie bolo spájané s morálne neakceptovateľnými praktikami.

Začiatkom 20. storočia sa dostal make-up opäť do priazne verejnosti. No reklama na dekoratívnu a estetickú kozmetiku bola výlučne zameraná na ženy, čo znemožňovalo mužom jeho využívanie a zužovali sa tak hlavné definície maskulinity. Môžeme teda usúdiť, že práve reklama je dôvodom, prečo sa make-up zmenil na rodovo zameranú skupinu. Podľa mnohých zdrojov je to dôvod, prečo sa v tomto období začalo mužské líčenie spájať s určitým typom ženskosti a v niektorých prípadoch aj s homosexualitou. A tým sme vytvorili kultúru, do ktorej boli ako nositeľky make-upu zacielené iba ženy.

V 30. rokoch 20. storočia bola hollywoodska tvorba filmov a médií všeobecne veľmi vplyvná, a preto mala významný vplyv aj na priemysel mužskej krásy. Make-up pre mužov bol určený pre strieborné plátno, bol veľmi konzervatívny a minimalistický, pričom sa dbalo najmä na zdôraznenie prírodných črt tváre. Používané boli jemné odtiene očných tieňov, zemitých farieb, pleť bola matná bez zjavného lesku a obočie muselo byť dokonalo upravené. (Graham, 2012)

Obrázok 5 - Clark Gable

Zdroj: <https://www.vintag.es/2019/01/1930s-clark-gable.html>

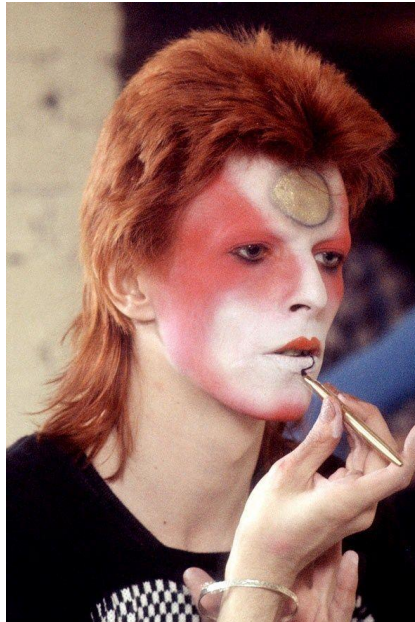
Filmový make-up bol pre diváka takmer nepovšimnuteľný, no určite prítomný. Do obdobia 70. rokov je bezpochyby nutné zaradiť komunitu Drag Queens. Pod názvom „drag queen“ si vieme predstaviť väčšinou mužskú osobu, ktorá svojím oblečením a správaním satirizuje ženu pre performatívne účely, zvyčajne pred publikom. Títo muži sa štylizujú do ženskej roly použitím výrazného líčenia. Dosahujú tak veľmi komický, dramatický či satirický efekt. Drag queen je často homosexuál, no nemusí to byť podmienka. Keďže drag queens svoje správanie limitujú hlavne alebo výlučne v kontexte vystupovania, nie sú totožné s transrodovými osobami a transvestitmi. Drag show sa často konajú v nočných kluboch a na festivaloch Gay Pride a predstavujú významný subkultúrny fenomén. Hoci drag queen nikdy úplne nedosiahla mainstreamovú popularitu, v populárnej kultúre je to pomerne známy pojem. (Yinachi, 2016)

Obrázok 6 - zákulisie drag show v klube Crazy Horse v New Yorku 1967.

Zdroj: <https://www.newyorker.com/culture/persons-of-interest/the-last-queen-of-greenwich-village>

V 80. rokoch sa muži začali o make-up čoraz viac zaujímať. Tento trend sa stal charakteristickým pre éru glamrocku. Termín glamrock je často používaný na označenie scény, ktorá sa vyznačuje výrazným vizuálnym štýlom, make-upom a extravagantnou módou. Jej stúpenci sa prezentovali ako akési dvojpoohlavné bytosti, androgýni, a bývali prepojení s novým pohľadom na rodové úlohy v rámci medziľudských vzťahov. Mnohí mužskí hudobníci a herci, vrátane Davida Bowieho, Princa a Iggyho Popa, nosili make-up na javisku aj mimo neho. Tento trend sa prejavil rôznymi spôsobmi, od jemného očného make-upu a rúžu až po viac dramatické výtvary s výraznými farbami a tvarmi. Pre mnohých mužov, ktorí nosili make-up, to bol spôsob, ako vyjadriť svoju kreativitu a individualitu. Kozmetická značka Max Factor vydala v tomto období prvú líniu make-upu určeného pre mužov s názvom "For Men" a taktiež sa objavili rôzne tutoriály a články o tom, ako môžu muži nosiť make-up. (Alderman, 2020)

Obrázok 7 - David Bowie / Ziggy Stardust, Circa 1973

Zdroj: <https://imgur.com/a/vLg06>

Začiatkom roku 2000 sa v oblasti módy a krásy objavilo mnoho nových trendov a štýlov, vrátane používania líčenia u mužov. Niektorí muži, ako napríklad muzikanti a herci, začali experimentovať s make-upom a používať ho na verejnosti. Práve v tomto období začala popularita tzv. emo a gothic subkultúr, ktoré sa vyznačujú tmavším štýlom oblečenia a vzhľadu, ktorý môže zahŕňať aj make-up.

V tomto období sme sa zoznámili aj s pojmom „guyliner“. Guyliner je slangový výraz používaný na označenie očnej linky alebo ceruzky na oči používanej mužmi, ktorý sa stal ikonickým symbolom pop-punkovej a rockovej subkultúry. Neskôr je považovaný za akceptovateľný a bežný prvok v kozmetickom a filmovom priemysle. V tomto období sa začali masovo vyrábať produkty určené špeciálne pre mužov, ako sú korektory na kruhy pod očami, lesky na pery, masky na tvár a krémy na pleť. Do kultúrneho povedomia sa v tomto čase opäť dostal aj pojem „metrosexualita“ a kozmetické značky začali vydávať cieleňé produkty dekoratívnej kozmetiky zamerané pre mužov.

Obrázok 8 - Tre Cool, Billie Joe Armstrong a Mike Dirnt Green Day

Zdroj: <https://www.rollingstone.com/music/music-news/green-day-go-green-125406/>

V roku 2010 make-up pre mužov nie je štandardom, ale prudký nárast sociálnych médií umožnil “guru” mužskej krásy zdieľať svoj umelecký prejav a s tým spojený aj názor. Kozmetické spoločnosti využili ich popularitu a oznámili prvé mužské tváre pre ich kampane. Toto začlenenie mužských influencerov a make-up-artistov pomohlo odstrániť rodovo špecifické stereotypy krásy. Okrem toho sa starostlivosť o pleť stala menej stigmatizovanou, čo pomaly preniká aj do dekoratívnej kozmetiky. (Westmore & Page, 2017)

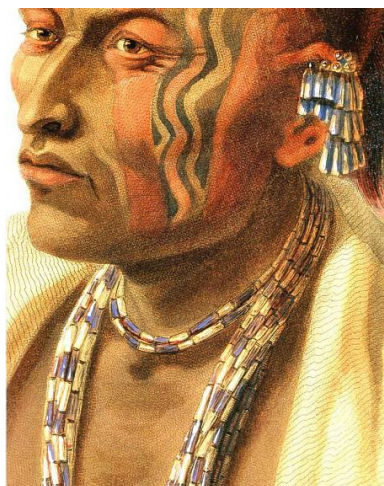
Obrázok 9 - youtuber Jeffree star

Zdroj: <https://www.dazeddigital.com/beauty/article/49794/1/jeff-free-star-dropped-by-morphe-after-ye-ars-of-controversy>

Keďže pravidlá prezentácie jednotlivých pohlaví sa stávajú čoraz flexibilnejšie, make-up dnes preniká do každodennej rutiny viacerých mužov. Aj keď je starostlivosť o pleť oveľa menej stigmatizovaná, akceptácia pánskeho make-upu sa vzťahuje čoraz viac aj na dekoratívnu kozmetiku. Reklamné kampane dekoratívnych značiek pomáhajú denaturalizácii make-upu ako ženského úsilia. V spoločnosti, ktorá sa neustále vyvíja, sa rodové roly stierajú a náš pohľad na módu sa stáva čoraz liberálnejším – vrátane make-upu.

1.2. Vojnový náter mužov staroveku a stredoveku

Predtým než si predstavíme rôzne podoby a funkcie vojnového líčenia vo vybraných indiánskych kultúrach v staroveku a stredoveku, dovoľm si zacitovať jeden z mnohých, vzácných zápiskov anglického objaviteľa Johna Whitea vďaka ktorým sa dozvedáme veľmi detailné popisy líčenia jednotlivých domorodcov: "Keď sa chystajú na vojnu alebo slávnosť, používajú väčšie množstvo farieb a vytvárajú zložitejšie vzory na svojich tvárach a telách." (Krumphanzl, 2020)

Obrázok 10 - Detail Wakesasse, indián Muskwakí, Karl Bodmer - 1833

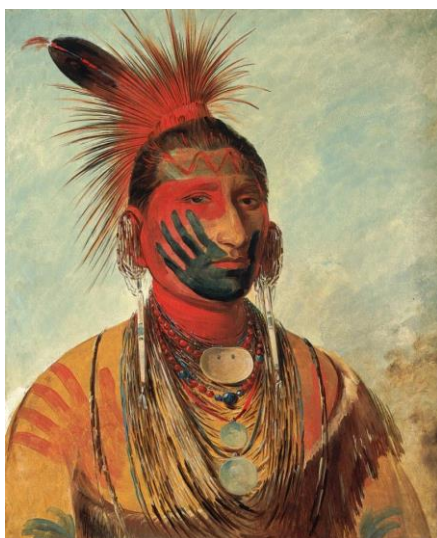
Zdroj : <https://gallerix.org/storeroom/534741695/N/245707535/>

Vojnový nátlak na mužov bol bežnou praxou v mnohých starovekých civilizáciách, kde boli vojna a boj považované za súčasť života indiánskych mužov. Vojenské časy boli tiež obdobím, kedy sa očakávalo, že muži budú bojovať a brániť svoju zem, česť a rodinu. Je dôležité si uvedomiť, že indiánske kultúry boli pestré a rôznorodé, a preto aj prístup k vojnovému náteru mužov sa mohol líšiť v závislosti od konkrétneho indiánskeho kmeňa a jeho tradícií. Vojnový náter mužov indiánskych kmeňov bol založený na rozličných hodnotách a kritériách. Severoamerickí Indiáni využívali prírodné pigmenty na tvorbu ornamentálnych vzorov maľovaním na kožu, čo im

pomáhalo k personifikácii. Tieto ornamentálne vzory vyzdvihovali ich hrdinstvo a odhodlanie v boji, pričom ich farebnosť a zložitosť mohla naznačovať hierarchiu alebo príslušnosť k určitému kmeňu.

Symbolika vzorov ďaleko presahovala význam nielen v rámci rituálnych a sociálnych kontextov, ale bola využívaná aj ako amulet a telesné placebo, ktoré bojovníkom dodávalo silu a odvalu. Aplikácia týchto vzorov na koži bola často sprevádzaná rituálmi a modlitbami, čím sa stávali posvätnými a naberali ešte väčší duchovný význam. Vzory na tele mohli mať taktiež funkciu signálu pre nepriateľa a nositeľovi dodávať sebavedomie v bojových situáciách. Ich symbolika sa v tomto smere prejavovala v psychologickom aspekte, keďže vzory mohli byť zdrojom strachu a zároveň pre nositeľa zdrojom silnejších pozitívnych emócií. Tento spôsob ozdoby tela bol dôležitou súčasťou tradičnej kultúry indiánskych kmeňov a zohrával významnú úlohu v ich spoločenskom, rituálnom a bojovom živote.

Obrázok 11 - Rýchly tanečník, bojovník, George Catlin, Iowa, 1844

Zdroj: <https://theartsdesk.com/visual-arts/george-catlin-american-indian-portraits-national-portrait-gallery>

Výtvarná reprezentácia dlaňového motívu, ktorú vidíme na obrázku, inklinuje k interpretáciám dobrej bojovej zdatnosti, prezentovaných v symbióze ruky s rukou. Tento koncept okrem toho reflektuje i používanie talizmanov, ktoré poskytujú ich majiteľovi okultistickú istotu a neviditeľnosť na bojových poliach. Pri nanášaní vojenských pigmentov boli zohľadnené nielen prvky, ktoré vyvolávali strach u protivníka, ale aj dodatočné aspekty, vrátane kamufláže a ochrany. (Alberto, 2014)

1.3. Maľba na tvár v afrických kultúrach

Afrika patrí medzi tie najpestrejšie z hľadiska úprav vizáže jednotlivcov. V rámci tohto kontinentu sa vyskytuje množstvo etnických skupín, ktoré sa vyznačujú rozmanitými formami vizuálneho prejavu. Jednou z týchto skupín sú aj domorodé kmene, ktoré obývajú údolie rieky Omo v Etiópii.

Obrázok 12 - muž z kmeňa Karo, Omo Valley, Ethiopia

Zdroj: https://dietmartemps.com/photo/ethiopia-ka-ro-tribe_1834/

Členovia etnika Karo sa stali jednými z najuznávanejších majstrov v oblasti výtvarného zdobenia tváre a tela. Ich unikátna kultúra sa stala zdrojom inšpirácie pre mnohých umelcov a dizajnérov. Napriek tomu, že ich populácia nepresahuje 1000 jedincov, Karovia patria medzi najvýznamnejšie skupiny v rámci celého údolia Omo. Zároveň sú však aj najohrozenejšou populáciou a čelia rôznym hrozbám vrátane nedostatku potravy a klimatických zmien. (Švejnoha, 2021)

Obrázok 13 - muži z kmeňa Karo, Omo Valley, Ethiopia

Zdroj: <https://www.behance.net/gallery/30035605/Karo-tribe>

1.4. Tradičný make-up v čínskom divadle

1.4.1. Pekingská opera

V ázijskej kultúre existuje forma divadla nazývaná Pekingská opera, ktorá je založená na kombinácii hry, spevu, tanca, akrobacie a bojových umení. Tento druh divadla má hlboké korene v starovekom čínskom divadle a predstavuje jednu z najkomplexnejších foriem tradičného divadla. Vyznačuje sa bohatou symbolikou, výraznou hudbou a charakteristickým používaním make-upu. Jeho použitie sa sústreďuje na zdôraznenie vlastností a emócií postavy.

Obrázok 14 - herec Si Xianwei, mejkap inšpirovaný zvieratami čínskeho horoskopu

Zdroj: <https://eng-lish.news.cn/20220611/4d363da72bae-44dab4811a639b817c16/c.html>

Čo sa týka vizuálu hereckých postáv mužského pohlavia, tradícia tohto divadla hovorí, že muži by mali mať výraznejší make-up, pretože to pomáha zdôrazniť ich maskulinitu a mužnosť. Celkovo sa kladie dôraz na výtvarnú stránku a symboliku. Make-up je precízne vypracovaný a má vysoký stupeň štylizácie. V závislosti od charakteru postavy sa make-up mení a prispôsobuje. Hrdinské postavy sú zdobené tmavými farbami, zatiaľ čo zloději sú maľovaní svetlejšími a majú často ostré rysy tváre. Každá farba predstavuje určitý stav. Napríklad červená znamená statočnosť, biela symbolizuje zradu a zelená smútok. Masky sa používajú pre symbolické zobrazenie konkrétnych postáv a ich osobností. Napríklad biele masky symbolizujú smútok a osamelosť, červené masky sa používajú pre hrdinské postavy a zelené masky pre zloduchov.

Okrem farieb sú vzory tiež veľmi významné. Tvar oblúka na čele znamená múdrosť a inteligenciu, zatiaľ čo tvar kruhu predstavuje šťastie a bohatstvo. Rôzne tvary vzorov a ich umiestnenie na tvári majú vplyv aj na postavu a jej charakter. Napríklad keď je vzor umiestnený na čele, naznačuje to, že postava je čestná a zodpovedná. Masky a divadelný make-up je teda súčasťou umeleckej formy Pekingskej opery. Rôzne farby znamenajú rôzne postavy a osobnosti. Červená maska znamená lojalitu a odvahu. Čierna naznačuje dravosť a múdrosť. Žltá maska a biela maska majú hanlivý význam a predstavujú divokých a zlomyseľných ľudí. Zlaté a strieborné bývajú tajomné a predstavujú bohov a démonov. (Yiping, 2010)

Obrázok 15 - Shanghai Peking Opera - príbeh o láske a samovražde, premiéra v New Yorku

Zdroj: <https://www.metmuse-um.org/events/programs/met-live-arts/-farewell-my-concubine>

1.4.2. Divadlo Kabuki

Kabuki je tradičné japonské divadlo, ktoré sa vyznačuje extravagantným štýlom líčenia nazývaným „kumadori“. Jeho korene siahajú až do 17. storočia a v dnešnej dobe sa stále hrá na japonských divadelných scénach. Kabuki kombinuje spev, tanec, hudbu a vizuálne umenie.

Rada by som vám podrobnejšie opísala make-up kumadori, ktorý je známy svojou výraznou symbolikou a zmyslom pre detail. Existuje asi sto takýchto štýlov líčenia pripomínajúcich masky, no herci Kabuki masky nenosia. Línie čiar sú inšpirované nasledovaním svalov na tvári, mierne dramatickejších výrazov. Na tvár, krk a ruky používajú snehobielu podkladovú farbu.

Na mužských hercoch sa využíva komplexný make-up. Emócie sú vyjadrené farbami, ktoré pomáhajú divákovi pochopiť charakter postavy. Červená má tendenciu byť „dobrá“ a používa sa na vyjadrenie cnosti, vášne alebo nadľudskej sily, preto sa používa na zobrazenie silných, bojovných postáv. Zatiaľ čo modrá je „zlá“ a vyjadruje negatívne vlastnosti ako je žiarlivosť alebo strach, preto ju majú záporné postavy a démoni. Zelená signalizuje duchov alebo iný druh nadprirodzených bytostí. Make-up hercov, ktorí sa vydávajú za ženy, pozostáva z idylizovaných ženských črt jemne namaľovaných do bieleho základu.

Tento make-up je považovaný za:

- 1) prostriedok na povýšenie postavy na mýtický stav,
- 2) ako spôsob definovať konanie postavy a 3) spôsob, akým herci odhaľujú na prvý pohľad nejasné vlastnosti.

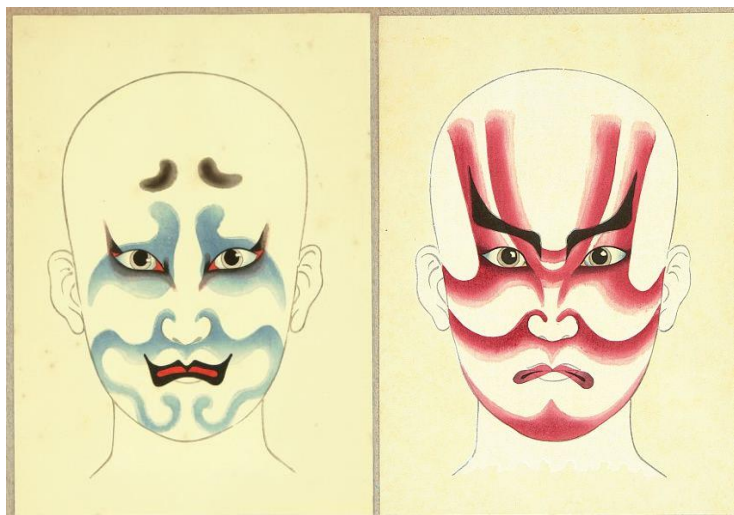
Obrázok 16 - herec divadla Kabuki, Japonsko

Zdroj: <https://iseo58.tum-blr.com/post/158474573250/a-kabuki-ac-tor-in-japan-google-search>

Dr. Jukka O. Miettinen z Divadelnej akadémie v Helsinkách napísal: “Najbežnejší make-up hlavných postáv kabuki je čisto biely. Je to farba čistoty, rafinovanosti a aristokracie. Mnohí z obyčajných ľudí, ako sú sluhovia a roľníci, majú hnedkastejší make-up, čo naznačuje opálenie ľudí, ktorí pracujú vonku. Biely make-up sa robí tak, že sa obočie najskôr oholí alebo nalepí, potom sa naniesie biely základ. Potom sa čiernou a červenou farbou ohraničia oči, namaľujú sa pery a

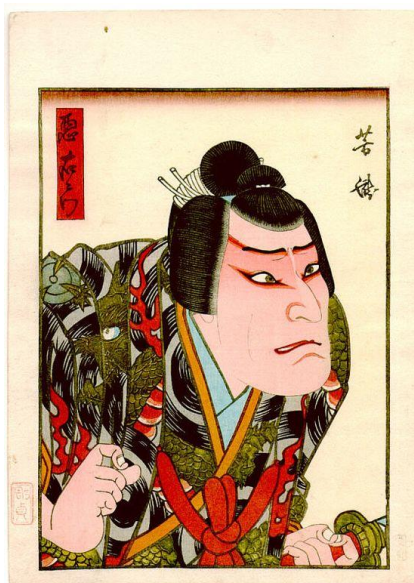
nakoniec sa vysoko na čele vyznačí obočie.” (Dr. Jukka O. Miettinen, webová stránka ázijského tradičného divadla a tanca, Divadelná akadémia Helsinky)

Herec si väčšinou nanáša vlastný make-up. V niektorých hrách, najmä v takzvaných „premenových hrách“, v ktorých herec rýchlo preskakuje z jednej roly do druhej, sa používa niekoľko vrstiev make-upu namaľovaných na tenkej tkanine, aby sa zmenil hercov vzhľad. (Ayvazyan, 2022)

Obrázok 17 - vizuál mejkapu Kumadori, Masamit- su Ota 1892-1975, drevotlač

Zdroj: <https://www.artelino.com/articles/ka-buki-makeup.asp>

Obrázok 18 - Kabuki herec v kimone zdobený vzormi draka v zlatej farbe, Yoshitaki Utagawa 1841-1899, drevotlač

Zdroj: <https://www.artelino.com/articles/yoshitaki-utagawa.asp>

2. Make-up a umenie

Okrem využívania mužského líčenia ako nástroja identity v bežnom živote jednotlivca či spoločenských skupín, zaujal make-up aj viacerých mužov – umelcov. Make-up pre svoju transformačnú silu umožňuje celé spektrum využitia v umení, či už u výtvarníkov, hudobníkov, tanečníkov alebo hercov.

2.1. Andy Warhol

Z myšlienok, ktoré podnecovali Warholovu zvedavosť, ho často fascinovala myšlienka vyjadrovať sa prostredníctvom sebavytvoreného obrazu, a nie svojej pôvodnej identity. Aby rozšíril svoj záujem o drag queens a rekonštrukciu identity, sa Warhol stal predmetom svojej vlastnej fotografie. The Factory, dnes už ikonické newyorské štúdio Andyho Warhola, je zdrojom mnohých mýtov a kreatívneho expresionizmu. V roku 1975 si Warhol najal Drag queens, aby mu pózovali pre sériu Ladies and Gentlemen. Fyzický vzhľad a osobný výraz drag queens ho zaujal natoľko, aby sa sám interpretoval do ich role. Svoje autoportréty produkoval neskôr.

Obrázok 19 - Andy Warhol, "Ladies and Gentlemen (Iris, E.M., Broadway and Kim)", 1974, polaroid

Zdroj: <https://ilmanifesto.it/pasolini-warhol-il-ca-so-drag-queen>

V osemdesiatych rokoch s pomocou fotografa Cristophera Makosa zachytil Warhol polaroidové fotografie svojho drag alter-ega. V mnohých ohľadoch boli ovplyvnení sériou diela Man Raya a

umelca Marcela Duchampa, v ktorom vznikla Rose Sélavy. Warhol a Makos z prvého pokusu urobili množstvo fotografií, čiernobielych výtlačkov aj farebných polaroidov. Pre druhé kolo najali divadelnú maskérku. Po nalíčení si Warhol sám zvolil parochňu. Polaroidy zobrazujú skutočný obraz silnej, no emocionálne zraniteľnej ikony, ktorú sa Warhol snažil napodobniť.

Obrázok 20 - séria autoportrétov, "Self-Portrait in Drag", Andy Warhol 1981, polaroid

Zdroj: <https://www.muzeumaw.sk/clanok/autoportrety-andy-ho-warhola>

Warholove fotografie sú umením sebareflexie. Warhol sa počas svojej kariéry snažil vyjadriť všetky aspekty seba samého. Je podľa mňa celkom úžasné, že našiel taký výraz a slobodu v špecifickom umení pretvárať seba samého, čo je niečo, čo Warhol dosiahol v každom aspekte svojej slávnej kariéry. (Turcmanovičová, 2022)

2.2. Leigh Bowery

Performatívny umelec, módný návrhár, senzácia londýnskych nočných klubov, osobnosť undergroundovej scény, umelecký objekt a predovšetkým ikona v oblasti avantgardnej módy a vizuálneho umenia v 80. a 90. rokoch minulého storočia.

Obrázok 21 - Portrét Leigha Boweryho 3, Werner Pawlok, 1988

Zdroj: <https://www.dazeddigital.com/-fashion/gallery/19817/6/leigh-bowery>

Jeho vplyv prešiel svetom hudby, umenia, filmu a naďalej zostáva inšpiráciou mnohých súčasných umelcov. Mimoriadne kostýmy a make-up, ktoré si sám navrhoval, sa prelínali s módou, fetišizmom a karnevalovou estetikou a premenili jeho kontroverzné performácie na akési androgýnne divadlo. Svoj imidž sa často snažil vkladať aj do sociálnych alebo politických kontextov. Bowery používal svoje telo na vytvorenie identity, prostredníctvom ktorej mohol vyjadriť aspekty svojej osobnosti. Jeho vzhlad bol často inšpirovaný tým, čo sa dialo v širšej spoločnosti. Napríklad make-up v podobe bodiek bol komentárom ku Kaposiho sarkómu rakovine, ktorá spôsobila lézie tváre, ktoré postihli mnohých ľudí trpiacich AIDS v 80. rokoch. Konfrontuje, desí, a núti premýšľať.

Obrázok 22 - video od Charlesa Atlasa, Teach, 1992-98

Zdroj: <https://jetingenue.wordpress.com/2009/04/10/wheres-the-poison/>

Jeden z jeho najneslávnejších vzhľadov sa nazýval „Pakis from Outer Space“, inšpirovaný ázijskými komunitami v blízkosti miesta, kde Bowery žil v East Ende a zahŕňal modré tváre, bindis a krúžky v nose. Vyrobil si blúzky z materiálu s hákovým krížom, použil handry ukradnuté z ateliéru židovského umelca Freuda na vytvorenie obrazu Hitlera a objavil sa nahý, s make-upom podobným čiernej tvári, na reklamnej fotografii Minty.

Snáď Boy George prišiel s najpresnejším popisom, keď opísal Boweryho ako „moderné umenie na nohách“. Premenil seba, svoje telo a svoj obraz na umelecký objekt, ktorý chodil medzi nami a objavoval sa na pódiumoch a vo výkladoch galérií.

Freud o Bowerym povedal: „Zistil som, že je dokonale krásny“. (Alderman, 2020) Bowery o Freudovi povedal: „Milujem psychologický aspekt jeho práce – v skutočnosti som mal niekedy pocit, akoby som s ním prechádzal psychoanalýzou... Jeho práca je plná napätia. Rovnako ako ja sa zaujíma o podstatu vecí. (Tilley, 1997)

2.3. Identita a gender z pohľadu mužov

Mužskí autori často skúmajú, ako kultúrny tlak a médiá vytvárajú to, čo je očakávané od mužov. Na rozdiel od moderny autori, ktorí pracujú v zameraní na postmodernu, a používajú pri tom stratégie neokonceptuálneho umenia, uvažujú o modeloch maskulinity inak, a stereotypné zobrazenia muža ako hrdinu, nezraniteľného vojaka, spochybňujú a problematizujú. (Rusnáková, 2006)

V podnetnom texte s názvom „Znovuzrodenie mužskosti“, analyzuje problémy mužskej identity Victor J. Seidler, kde okrem iného hovorí : “Nato aby sme my muži dokázali svoju hodnotu, sme

odkázaní na nepretržitú prácu a činnosť. Keď sme osamotení alebo nič nerobíme, cítime sa často stratení. Akoby sme existovali len v predstave druhých. Tvorí to súčasť nášho narcizmu, ktorý v mužskom egu rozpoznal Freud. Často to znamená, že vo verejnej sfére sú muži sebavedomí, pociťujú istotu a nezávislosť. Toto chápanie sily však nemusí mať hlboké korene v Ja, ale môže byť založené na celkom krehkých základoch. My muži žijeme podľa istej predstavy o sebe samých a zbavujeme sa tých citov, intuícií a myšlienok, ktoré do nej nezapadajú. Je to preto, lebo svoju identitu stotožňujeme s názorom, že sme navyknutí odmietajú vlastné emócie a telo ako skutočné zdroje poznania. Odmietame vlastné pocity osamelosti a izolácie, aby sme mohli zachovať pojem sily ako sebestačnosti a nezávislosti. Treba preto skúmať, čo sa nás týka individuálne a prehodnotiť pojmy mužského úspechu a ambície. (Rusnáková, 2006)

2.4. Identita a gender z pohľadu žien (Cahun, Wearing a Želibsská)

Mužnosť a ženskosť boli tradične videné stereotypne, ale nové úvahy na túto tému naznačujú, že model rolí jednotlivých pohlaví, je daný spoločensky a nevychádza nutne z podstaty samotného pohlavia. Umelci a umelkyne pomohli, skúmaním a spochybňovaním, podkopať niektoré zo starých spôsobov kategorizácie. Skúmanie otázok gendrových noriem, môžeme vidieť u autorky Claude Cahun.

Obrázok 23 - Claude Cahun, 1927

Zdroj: <https://www.another-mag.com/art-photography/7358/--claudes-cahun-a-very-curious-spirit>

Cahun je najznámejšia pre svoj androgynný vzhľad, ktorý spochybňoval prísne rodové úlohy svojej doby. Jej záujem sa predovšetkým sústreďuje na rozmazanie rodových indikátorov a správania,

ktoré podkopáva patriarchálny pohľad. Najpamätnejšie sú vysoko inscenované autoportréty a výjavy, ktoré začlenili vizuálnu estetiku surrealizmu. Počas 20. rokov 20. storočia vytvorila Cahun úžasné množstvo autoportrétov v rôznych podobách.

Umelecké dielo britskej umelkyne Gillian Wearingovej skúma predstavenie identity vo verejných a súkromných priestoroch. Wearing pracovala, v 90. rokoch prevažne s fotografiou, filmom, maľbou a sochárstvom. Prieskum rekonštrukcie seba samého a prestrojenia sa môžeme zaradiť medzi jej hlavné atribúty. Venuje sa téme masky, ktorá má v jej diele význam ochrany a zároveň slúži ako médium, ktoré dáva nositeľovi silu: anonymizáciou identity ktorá umožňuje vyjadriť svoju identitu bez obmedzenia.

Obrázok 24 - Gillian Wearing, masky zo série fotografií "Wearing Masks"

Zdroj: <https://traceoutart.com/Gillian-Wearing-Wearing-Masks>

Telo, rodová a sexuálna identita z pohľadu žien má aj na Slovensku významné miesto. Za jednu z najvýznamnejších autoriek môžeme považovať Janu Želibskú. Už od polovice 60. rokov Želibská s humorom a iróniou poukazuje na zaužívaný pohľad mužov na ženy. Treba povedať, že týmto zjednodušeným vzorcom vnímania žien v spoločnosti nepomáhajú iba ich vizuálne zobrazenia v masmédiách, reklame či filmoch, ale aj ich vizuálne zobrazenie v dejinách umenia, kde sú zobrazované prevažne ako pasívne objekty a nie ako rovnocenné partnerky mužov. Tieto a mnohé iné otázky, môžeme vidieť tematizované v jej intermediálnej tvorbe. Želibská sa vo svojej tvorbe, už od samého začiatku zameriava na provokáciu. Venuje sa predovšetkým performácii s dôrazom na body-art a inštaláciu. Ako narušovateľka mnohých „tabu“ sa často opiera o motív cenzúry a zákazu, ktoré vyjadruje preškrtnutím, zábranou či značkou. (Rusnáková, 2006)

2.5. Podoby queer artu na Slovensku (Ďurina)

Slovenská výtvarná scéna nám v rámci gendrového umenia ponúka umelcov a umelkyne s odlišnou sexuálnou orientáciou, ktorých možno kvalifikovať do skupiny queer art. Jan Ďurina je multimediálny výtvarník, ktorý sa pohybuje medzi fotografiou, filmom, zvukom, performanciou a tvorbou objektov. Jeho tvorba sa vyznačuje nekonvenčnou a živou estetikou, ktorá sama osebe prináša špecifickú citlivosť a významy. Jedným aspektom je stvárnenie rôznych persón, ktoré viac či menej odrážajú samotného autora. Tieto postavy slúžia ako alter egá, umožňujú autorovi slobodne vyjadrovať rôznorodé obsahy a emócie. Na druhej strane sú tieto práce aj výsledkom autoterapeutického procesu. Autor postupne a intuitívne pridáva jednotlivé prvky, pričom transformuje svoje ťaživé vnútorné stavy na umelecké diela. V jeho diele sa často nachádzajú témy týkajúce sa vlastnej identity a duševného zdravia. Svojou tvorbou Ďurina odkazuje na silu ľudskej kreativity a schopnosť tvoriť krajší a lepší svet. (Tamásová, 2022)

Obrázok 25 - *Captain, Self Portrait With Ivan*, Jan Ďurina, 2016

Zdroj: <http://artikl.org/pro-art-projekt/jan-du-rina>

3. Vlastná tvorba

Praktická časť mojej bakalárskej práce je pre mňa spomedzi všetkých prác na škole najviac osobná, hoci zároveň nadväzuje na celú moju skoršiu tvorbu počas štúdia na fakulte. Preto považujem za potrebné najprv v skratke predstaviť moje doterajšie semestrálne práce, ktoré sa istým spôsobom, podobne ako táto záverečná práca, zaoberajú líčením, maskovaním či make-upom ako umeleckým nástrojom rozmanitej identity človeka, ako aj väčších spoločenských skupín, a to často v úzkom prepojení s oveľa hlbšími duševnými potrebami, ako by sa na prvý pohľad mohlo zdať a ako nám to nesprávne podsúvajú dnešné trendy zamerané len na estetickú stránku ženského či mužského líčenia.

Práve počas výskumu a tvorby mojej poslednej práce, kedy som sa venovala téme ženského make-upu a získala som aj lepšiu teoretický základ a dôležité poznatky, som si uvedomila dôležitosť a vplyv make-upu nielen na ženy, ale aj na mužov. Táto skúsenosť ma motivovala hlbšie preskúmať aj túto málo reflektovanú oblasť, zamerať sa na problematiku mužského líčenia a analyzovať jeho vplyv a dôležitosť v dnešnej dobe.

TOXIC MASCULINITY

Postava muža v histórii zastávala pozíciu lovca/bojovníka. V spoločnosti je vštípený koncept delenia pohlaví, tak že muž si nemôže dovoliť to, čo žena a naopak. Sociologicky sme naučení spájať kult líčenia so ženskou stránkou a týmto spôsobom automaticky popierať mužné, muskulárne črty. Snažím sa reflektovať na to, že líčiť sa môžu aj muži a nemusí to byť vôbec dôvod tvár estetizovať, pretože ako sme videli, v histórii je veľa príkladov využívania mužského líčenia či maľby na mužskú tvár. Dnes sa však takéto pohnútky považujú často za rozmar a vyvolávajú nepochopenie. Moja práca chce tieto tendencie obhájiť, priniesť trochu viac svetla do tejto témy, vzbudiť pochopenie a rešpekt. V konečnom dôsledku môžu aj muži reflektovať make-upom svoje subjektívne pocity, názory či duchovné zázemie.

Obrázok 26 - Toxic Masculinity, Sara Eperješiová, 2020

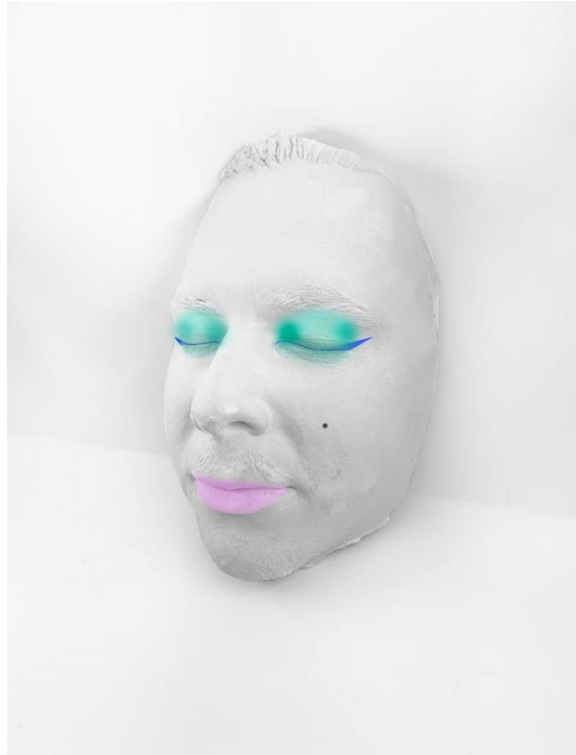
Výstup tejto semestrálnej práce má charakteristiku objektu alebo sochy. Konkrétne ide o sadrové odliatky hliny, mnou vymyslenej fiktívnej osoby, mužských čŕt. Ide o deväť tvárí (masiek), ktorým dominuje výrazný make-up. So stretom projekcie, v ktorej vidíme rýchly prierez nalíčených mužov histórie. Projekciou preblikávajú farby jednotlivých genderov a otázky, myšlienky, na ktoré sa pýtam diváka.

3.1. Praktická časť

Vo svojej práci sa venujem skúmaniu identity muža prostredníctvom využitia make-upu, resp. maľby na tvár. Uvedomujeme si, že to, čo robí muža mužom a ženu ženou, je obmedzujúce. Muži, ktorí nosia make-up, sú preto v tomto zmysle mimoriadne progresívni.

Z pánskeho make-upu sa stáva nový fenomén. Mužský make-up slúži tiež na to, aby mužská pleť dostala hladší vzhľad. Cieľom jeho používania má byť na jednej strane zakrytie určitých nedostatkov pleti, akými sú akné, rôzne vyrážky, silné kruhy pod očami, jazvy. Viaceré kozmetické spoločnosti preto uvádzajú na trh kozmetiku a líčidlá určené špeciálne pre mužov.

V rámci praktickej časti som vytvorila sériu sadrových odliatkov tvárí mužov z môjho okolia, pričom tieto odliatky boli následne nalíčené a nešlo len o dekoratívnosť. Cieľom tejto časti bolo skúmať a analyzovať, ako sa muži môžu cítiť po nalíčení, ako sa mi podarilo líčením vystihnúť aj ich charakter, ako aj zaznamenať reakcie okolia.

Obrázok 27 – Martin, návrh vizuálneho riešenia

Praktická časť zahŕňa výber rôznych mužských modelov, ktorí sa dobrovoľne zapojili do projektu. Na každom z modelov bola vykonaná technika odlievania tváre, pričom som využila profesionálnu techniku a materiály na získanie presných a podrobných výsledkov, a to na základe mojich predošlých osobných skúseností s modelovaním.

Pri technike odlievania tváre využívam alginátovú hmotu, ktorá sa používa na prácu v zubných ordináciách pre presné odtlačky zubov, má zelenú farbu a mentolovú vôňu. Hmota sa vymieša do správnej konzistencie a následne vyleje na tvár. Hmota stvrdne okamžite takže je nevyhnutné pracovať rýchlo. Následne sa hmota spevní sadrovacou gázou alebo obvazom namočeným v sadre. To pomôže zachytiť detaily tváre presne a bez deformácií. Po vytvrdnutí sa odliatok opatrne odstráni z tváre. Po odobratí formy sa odliatok zaleje sadrou. Po vyschnutí sa celá forma musí zničiť, takže táto technika nám umožňuje vytvoriť len jeden odliatok.

Výber následného líčenia som vytvárala podľa ich preferencií a požiadaviek, s dôrazom na vyjadrenie ich osobnosti, pričom som zároveň make-up prispôbovala tomu, ako ich vnímam ja. Teda každý model bol pred líčením dôkladne konzultovaný, pre získanie informácií o ich preferenciách, postojoch a očakávaniach týkajúcich sa vzhľadu make-upu. Tento make-up slúži

nielen ako zobrazenie vizuálu, ale aj ako umelecký prostriedok na vyjadrenie identity a vnútorných pohnútok jednotlivcov..

Obrázok 28 – Oliver, návrh vizuálneho riešenia

Táto práca mi poskytla užitočný priestor na získanie konkrétnych informácií, ktoré dopĺňajú teoretický rámec a prispievajú k lepšiemu pochopeniu vplyvu mužského mejkapu na jednotlivcov a spoločnosť ako celok. Taktiež mi poskytuje priestor na umelecký prejav a vyjadrenie vlastnej interpretácie mužského mejkapu prostredníctvom výtvarného umenia.

Záver

Pre mňa osobne znamená make-up niečo viac ako len vrstvu na tvári. Vnímam ho ako nástroj, ktorý mi umožňuje vyjadriť svoju kreativitu a individualitu prostredníctvom výtvarného prejavu na ľudské telo, konkrétne mužskú tvár. Make-up je maskou, ktorá mi umožňuje transformovať sa a vyjadriť rôzne aspekty mojej osobnosti. Je pre mňa úžasné, že mám túto kreatívnu možnosť využívať make-up každý deň. Pomáha mi cítiť sa sebavedome a vyjadrovať sa prostredníctvom farieb, tieňov a línií. Vždy, keď si sadám pred zrkadlo a začínam s líčením, cítim sa ako umelkyňa, ktorá ma širokú paletu farieb na vytvorenie diela na svojej tvári.

Zároveň však cítim aj ľútosť, že muži sú často obmedzení v možnostiach využívať make-up. Myslím si, že každý by mal mať príležitosť objaviť túto kreatívnu formu sebvýjadrenia bez obáv z odsudzovania, tak ako nám to ukazuje aj história, ktorá tieto predsudky až tak nepoznali. Tie vznikli paradoxne až v súčasnosti a je preto potrebné znovu obhájiť význam mužského líčenia, vysvetliť jeho korene, rôznorodé funkcie. Muži majú tiež právo slobodne prejaviť svoju individualitu a využiť make-up ako súčasť svojho osobného štýlu, názoru, vyznania. Verím, že postupne sa spoločenské normy zmenia a muži nebudú musieť mať obavy z toho, že budú v tejto veci diskriminovaní a zosmiešňovaní. Make-up by mal byť dostupný a prijímaný bez ohľadu na rodové stereotypy.

Inštalácia praktickej časti práce, ktorá nesie názov Make-up ako identita muža, bude pozostávať z niekoľkých mužských nalíčených odliatkov. Súčasťou bude aj séria fotografií, na ktorých budú niektorí oslovení muži nalíčení aj „naživo“.

Zoznam použitej literatúry

- Alberto, A. (19. 05 2014). *Vojnový náter indiánov. Julius Caesar: modré tváre sú „výzorom hroznejšie ako ostatné“*. Cit. 02. 05 2023. Dostupné na Internete: Minikar: <https://minikar.ru/sk/health-and-beauty/boevaya-raskraska-indeicev-yulii-cezar-sinie-lica-strashnei-drugih/>
- Alderman, T. (01. 01 2020). *Gay History: Leigh Bowery*. Cit. 15. 05 2023. Dostupné na Internete: timalderman: <https://timalderman.com/2020/01/01/gay-history-leigh-bowery/>
- Ayvazyan, A. (14. 09 2022). *A Complete Guide to Kabuki Theater*. Cit. 02. 05 2023. Dostupné na Internete: Sakura.co: <https://sakura.co/blog/a-complete-guide-to-kabuki-theater/>
- Eldridge, L. (2015). *Face Paint: The story of makeup*.
- Geržová, J. (1999). *Slovník svetového a slovenského výtvarného umenia druhej polovice 20. storočia*. Kruh súčasného umenia PROFIL.
- Graham, R. (07. 12 2012). *The History of Male Makeup*. Cit. 11. 05 2023. Dostupné na Internete: infashuationdotnet: <https://infashuationdotnet.wordpress.com/2012/12/07/mens-makeup/>
- Krucovčin, I. (13. 05 2014). *História kozmetológie, kozmetiky a hygieny*. Cit. 06. 05 2023. Dostupné na Internete: Encyklopédia poznania: <https://encyklopediapoznania.sk/clanok/2830/historia-kozmetologie-kozmetiky-a-hygieny-v-rokoch-1>
- Krumphanzl, F. (13. 10 2020). *Kam se poděla ztracená americká kolonie Roanoke?* Cit. 12. 05 2023. Dostupné na Internete: Epocha Plus: <https://epochaplus.cz/kam-se-podela-ztracena-americka-kolonie-roanoke/>
- Laughran, M. (05. 06 2013). *Male Make-Up In Eighteenth Century Englang*. Cit. 10. 05 2023. Dostupné na Internete: 18centurybodies: <https://18centurybodies.wordpress.com/2013/06/05/male-make-up-in-eighteenth-century-england/>
- Ling. (07. 05 2021). *How Did Men Makeup in Ancient China?* Cit. 08. 05 2023. Dostupné na Internete: newhanfu: <https://www.newhanfu.com/14573.html>

- Rusnáková, K. (2006). *História a teória mediálneho umenia na Slovensku*. Bratislava: Vysoká škola výtvarných umení.
- Štofko, M. (2007). *Od abstrakcie po živé umenie: slovník pojmov moderného a postmoderného umenia*. Bratislava: Slovart.
- Švejnoha, D. (30. 09 2021). *Kmen Karo*. Cit. 07. 05 2023. Dostupné na Internete: Planeta lidí: <https://www.planetalidi.cz/kmen-karo>
- Tamásová, A. (16. 11 2022). *Telo ako kvet: O vybraných queer témach v slovenskom umení nového tisícročia*. Cit. 03. 05 2023. Dostupné na Internete: Dúhový rok: <https://duhovyroky.sk/qys/telo-ako-kvet-o-vybranych-queer-temach-v-slovenskom-umeni-noveho-tisicrocia/>
- Tilley, S. (1997). *Leigh Bowery: The Life And Times Of An Icon*.
- Turcmanovičová, V. (14. 10 2022). *Autoportréty Andyho Warhola*. Cit. 02. 05 2023. Dostupné na Internete: Múzeum Andyho Warhola: <https://www.muzeumaw.sk/clanok/autoportrety-andyho-warhola>
- Westmore, M., & Page, J. (2017). *Makeup man: from Rocky to Star Trek: the amazing creations of Hollywood*.
- Yinachi, B. (2016). *Kmeny 90*.
- Yiping, Z. (30. 12 2010). *Peking opera*. Cit. 30. 04 2023. Dostupné na Internete: ich.unesco.org: <https://ich.unesco.org/en/RL/peking-opera-00418>